

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор Херсонського державного
університету

Александр СТЕПАНОВСЬКИЙ

« 25 » вересня 2023 р.

**НАСКРІЗНА ПРОГРАМА
ПРАКТИКИ**

Факультет української й іноземної філології та журналістики
Кафедра англійської філології та світової літератури імені професора Олега Мішукова
Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка
Спеціальність 014 Середня освіта
Спеціалізація 014.02 Мова та література
Освітня програма Середня освіта (мова та література англійська)
Курс 2, 3, 4
Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)
Форма навчання денна, заочна

ПОГОДЖУЮ

Проректорка з навчальної та науково-
педагогічної роботи

 Дар'я МАЛЬЧИКОВА

« ____ » _____ 2023 р.

Івано-Франківськ 2023 р.

Програму розроблено:

Кіщенко Ю.В., кандидатка педагогічних наук, доцентка, завідувачка кафедри англійської філології та світової літератури імені професора Олега Мішукова

Програму розроблено на основі освітньої програми «Середня освіта (мова і література англійська)», затвердженої 30.08.2019 р. Вченою радою Херсонського державного університету.

Деканеса факультету _____

Ірина ГОШТАНАР

Затверджено на засіданні кафедри англійської філології та світової літератури імені професора Олега Мішукова
Протокол № 1 від «25» серпня 2023 р.

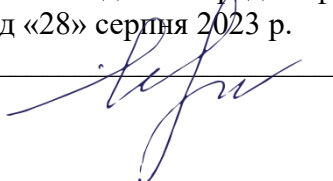
Завідувачка кафедри _____

Юлія КИЩЕНКО

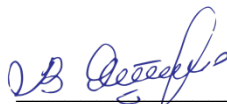
Схвалено науково-методичною радою факультету
Протокол №1 від «28» серпня 2023 р.

Голова ради _____

Ірина ГАЙДАЄНКО

Керівниця навчального відділу _____

Яценко В.Ф.

1. ВСТУП

Практика є невід’ємним складником процесу підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти та різновидом навчальних занять, що забезпечують якісну професійно-практичну підготовку студентів.

Мета практики й зміст кожного етапу тісно взаємопов’язані й спрямовані на вирішення єдиного завдання – формування практичного досвіду щодо вирішення конкретних професійних задач. У період практики закладаються основи досвіду професійної діяльності, практичних умінь і навичок, професійних якостей особи фахівця. Цей етап значною мірою визначає професійне становлення майбутнього фахівця.

Організацію й проведення практики регламентовано Законом України «Про вищу освіту»; наказом Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України» від 08 квітня 1993 року № 93; наказом ректора ХДУ «Про затвердження Положення про проведення практики студентів Херсонського державного університету» від 02 червня 2017 року № 337-Д; навчальними планами спеціальностей, за якими здійснюється підготовка фахівців; робочими навчальними планами спеціальностей ХДУ.

ГРАФІК ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИК

Курс	Семестр	Вид практики	Тривалість проведення (тижнів)	Термін проведення	База практики	Відповідальний підрозділ
II	4	навчальна (мовна)	денна 4	01.02.24- 28.02.24	кафедра англійської філології та світової літератури імені професора Олега Мішукова	кафедра англійської філології та світової літератури імені професора Олега Мішукова
			заочн а 4	12.02.24- 08.03.2024		
III	6	навчальна (педагогічна)	денна 2	01.02.24- 14.02.24	кафедра англійської філології та світової літератури імені професора Олега Мішукова	кафедра англійської філології та світової літератури імені професора Олега Мішукова
			заоч- на 1 день	01.02.2024		
IV	7	виробнича (педагогічна)	денна 8	06.11-29.12.23	заклади загальної середньої освіти м. Херсона	кафедра англійської філології та світової літератури імені професора Олега Мішукова, кафедра педагогіки імені професора Є. Петухова
			заоч- на 4	02.10-27.10.23		

IV	8	виробнича (підготовка до державної атестації)	денна 2	01.02.24- 14.02.2024	кафедра англійської філології та світової літератури імені професора Олега Мішукова	кафедра англійської філології та світової літератури імені професора Олега Мішукова
			заоч- на 2	08.02.2024- 21.02.2024		

2. МЕТА Й ЗАВДАННЯ ПРАКТИК

У Національній доктрині розвитку освіти в Україні у XXI столітті визначено головну мету, яка полягає у створенні умов для особистісного розвитку та творчої самореалізації кожного громадянина України, формуванні покоління, здатного навчатися впродовж усього життя, створювати та розвивати цінності громадянського суспільства; здатності консолідації української нації, інтеграції України в європейський і світовий простір як конкурентоспроможної та процвітаючої держави. Велику роль у розв'язанні цих завдань відіграє вчитель. Тому важливою умовою модернізації освіти є підготовка педагогічних кадрів.

Професійна підготовка – багатофакторний процес, всі компоненти якого знаходяться між собою в складних взаємодоповнюючих і взаємозумовлених відносинах – це цілеспрямована діяльність, що представляє єдність змісту, структури, мети навчання і виховання, сукупність психологічних і моральних якостей особистості, знань, умінь, навичок, філологічних і педагогічних здібностей, набуття яких дає можливість формувати позитивну мотивацію студентів до майбутньої професійної діяльності, сприяє оволодінню ними необхідним обсягом загально-культурних, психолого-педагогічних і спеціальних знань, дозволяє викладати філологічні дисципліни й виконувати пошуково-дослідну і виховну роботу.

Практична підготовка студентів Херсонського державного університету здійснюється шляхом проходження ними практики у структурних підрозділах університету, що забезпечують виконання програми практики та в закладах загальної середньої освіти.

Практика студентів є невід'ємною складовою підготовки висококваліфікованих кадрів. Вона спрямована на закріплення теоретичних знань, отриманих студентами за час навчання, як загальних, так і фахових компетентностей за обраною спеціальністю.

Метою практик є формування та розвиток у студентів професійного вміння приймати самостійні рішення в умовах професійної діяльності, оволодіння сучасними методами, формами організації праці в галузі обраної спеціальності.

Завдання практик:

- 1) закріплення й поглиблення знань із фахових і психолого-педагогічних дисциплін у процесі їхнього застосування під час розв'язання конкретних завдань навчального, виробничого або науково-дослідного характеру;
- 2) створення ситуацій, що сприятимуть усвідомленню мовознавчих, літературознавчих, педагогічних процесів;
- 3) вироблення навичок адаптації в колективі в процесі трудової діяльності;
- 4) ознайомлення з сучасними формами, методами, прийомами організації праці у філологічній та педагогічній галузі;
- 5) формування практичних навичок самостійного виконання професійних завдань у реальних життєвих або виробничих умовах;
- 6) виховання потреби в самоосвіті й професійному вдосконаленні;
- 7) формування навичок науково-дослідної роботи в процесі збирання й вивчення мовознавчого, літературознавчого та педагогічного матеріалу;

8) закріплення навичок дотримання норм академічної доброчесності.

Навчальна (мовна) практика II курс (4 тижні)

Навчальну практику слід розглядати як одиницю освітнього процесу, яка вміщує всі його основні особливості. Якість мовної практики та її ефективність залежать від її структури, методу, змісту, логіки та прийомів роботи, які мають бути комунікативно спрямовані.

Предметом навчальної (мовної) практики є англійськомовне писемне мовлення.

Оволодіння вміннями писемного мовлення іноземною мовою є одним із пріоритетів стандарту вищої освіти та безумовною вимогою сучасності, що створює напрямок міжнаціональної взаємодії через участь у спільних із зарубіжними закладами вищої освіти проєктах, програмах академічної мобільності, міжнародних науково-практичних конференціях тощо. Крім того, високий рівень сформованості вмінь писемного мовлення передбачений міжнародними кваліфікаційними випробуваннями з іноземної мови.

Метою навчальної (мовної) практики є розвиток комунікативної компетентності в писемному мовленні англійською мовою здобувачів рівня вищої освіти «Бакалавр» як їхньої здатності здійснювати письмове спілкування в сфері особистої та професійної комунікації, застосовуючи знання, вміння, навички, стратегії і досвід роботи з іншомовним текстом і знання про особливості побудови письмових висловлювань у культурі мови, що вивчається.

Завданнями навчальної (мовної) практики є формування, розвиток і вдосконалення окремих складників комунікативної компетентності в писемному мовленні:

- лінгвістичної компетентності (оволодіння лексичними засобами й граматичними правилами їх організації);
- соціолінгвістичної компетентності (здатності створювати тексти відповідно до конкретних ситуацій писемної комунікації, що визначають тематику, форми й типи текстів, які продукуються в цих ситуаціях);
- соціокультурної компетентності (знання національно-культурних особливостей побудови письмових текстів, а також уміння і навички використання мовних засобів, які обслуговують ці тексти);
- дискурсивної компетентності (здатності створювати й інтерпретувати тексти та досягати цілісності окремих висловлювань у значущих комунікативних моделях);
- стратегічної компетентності (уміння компенсувати відсутні мовні знання наявними засобами).

Компетентності

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі й практичні проблеми в галузі середньої освіти, що передбачає застосування теорій та методів освітніх наук і характеризується комплексністю й невизначеністю педагогічних умов організації освітнього процесу в основній (базовій) середній школі.

ЗК 1. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 3. Здатність свідомо визначати цілі власного професійного й особистісного розвитку, організовувати власну діяльність, працювати автономно та в команді.

ЗК 4. Здатність до пошуку, оброблення, аналізу та критичного оцінювання інформації з різних джерел, у т.ч. іноземною мовою.

ЗК 5. Здатність застосовувати набуті знання та вміння в практичних ситуаціях.

ЗК 6. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 9. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми з відповідною аргументацією, генерувати нові ідеї.

ЗК 10. Здатність критично оцінювати й аналізувати власну освітню та професійну діяльність.

ФК 5. Здатність до критичного аналізу, діагностики та корекції власної педагогічної діяльності з метою підвищення ефективності освітнього процесу.

ФК 7. Здатність використовувати потенціал полілінгвальної підготовки для ефективного формування предметних компетентностей учнів.

ФК 8. Здатність використовувати досягнення сучасної науки в галузі теорії та історії англійської мови, теорії та історії світової літератури та культури у процесі навчання.

Програмні результати навчання

ПРН 1. Базові знання філософії, культурології, історії української культури, що сприяють формуванню світогляду й соціалізації особистості в суспільстві, усвідомлення етичних цінностей, норм поведінки.

ПРН 9. Знання мовних норм, соціокультурної ситуації розвитку української та іноземних мов, що вивчаються, особливості використання мовних одиниць у певному контексті, мовний дискурс художньої літератури й сучасності.

ПРН 10. Здатність використовувати знання й уміння з теоретичної граматики, теоретичної фонетики, лексикології, стилістики для іншомовного комунікативного спілкування англійською мовою.

Навчальна (педагогічна) практика (III курс, 2 тижні)

Друга навчальна (педагогічна) практика є важливим складником процесу підготовки здобувачів вищої освіти, що забезпечує необхідний рівень професійної підготовки до науково-дослідної, науково-методичної, краєзнавчої, культурно-просвітницької діяльності.

Метою навчально (педагогічної) практики студентів III курсу спеціальності 014.02 Середня освіта (Мова і література англійська) є формування комплексу загальних і фахових компетентностей, необхідних для здійснення подальшої освітньої діяльності для здобуття рівня вищої освіти «бакалавр» і професійної діяльності в закладах загальної середньої освіти.

Під час навчальної (педагогічної) практики студентів III курсу реалізується комплекс **завдань**:

- ознайомити з побудовою освітнього процесу в ЗЗСО, взагалі, і з особливостями організації в ньому процесу навчання англійської мови;
- ознайомити з професійними обов'язками вчителя англійської мови, правилами ведення документації та її видами, підручниками й навчальними матеріалами з англійської мови, обладнанням класу англійської мови, політикою оцінювання навчальних досягнень учнів і засобами мотивування до навчання й заохочення;
- збагатити знання про сучасні методи, технології, засоби навчання англійської мови у ЗЗСО;
- формувати вміння педагогічного спостереження, аналізу уроку, планування етапів уроку відповідно до поставлених завдань.

Під час практики в студентів формуються, розвиваються, поглиблюються загальні й фахові **компетентності**.

Загальні компетентності

ЗК 1. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 3. Здатність свідомо визначати цілі власного професійного й особистісного розвитку, організовувати власну діяльність, працювати автономно та в команді.

ЗК 4. Здатність до пошуку, оброблення, аналізу та критичного оцінювання інформації з різних джерел, у т.ч. іноземною мовою.

ЗК 5. Здатність застосовувати набуті знання та вміння в практичних ситуаціях.

ЗК 6. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 9. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми з відповідною аргументацією,

генерувати нові ідеї.

ЗК 10. Здатність критично оцінювати й аналізувати власну освітню та професійну діяльність.

Фахові компетентності

ФК 1. Володіння спеціальними знаннями загальних і часткових теорій мовознавства та літературознавства, наукових шкіл і напрямів філологічних досліджень.

ФК 5. Здатність до критичного аналізу, діагностики та корекції власної педагогічної діяльності з метою підвищення ефективності освітнього процесу.

ФК 6. Здатність здійснювати професійну діяльність українською та іноземною мовами, спираючись на знання організації мовних систем, законів їх розвитку, сучасних норм їх використання.

ФК 7. Здатність використовувати потенціал полілінгвальної підготовки для ефективного формування предметних компетентностей учнів.

ФК 8. Здатність використовувати досягнення сучасної науки в галузі теорії та історії англійської мови, теорії та історії світової літератури та культури у процесі навчання.

Програмні результати навчання

ПРН 1. Базові знання філософії, культурології, історії української культури, що сприяють формуванню світогляду й соціалізації особистості в суспільстві, усвідомлення етичних цінностей, норм поведінки.

ПРН 5. Знання правових та етичних норм, які регулюють відносини між людьми в професійних колективах.

ПРН 8. Уміння аналізувати, діагностувати та корегувати власну педагогічну діяльність з метою підвищення ефективності освітнього процесу.

ПРН 9. Знання мовних норм, соціокультурної ситуації розвитку української та іноземних мов, що вивчаються, особливості використання мовних одиниць у певному контексті, мовний дискурс художньої літератури й сучасності.

ПРН 10. Здатність використовувати знання й уміння з теоретичної граматики, теоретичної фонетики, лексикології, стилістики для іншомовного комунікативного спілкування англійською мовою.

ПРН 13. Уміння працювати з теоретичними та науково-методичними джерелами (зокрема цифровими), видобувати, обробляти й систематизувати інформацію, використовувати її в освітньому процесі.

ПРН 14. Використання гуманістичного потенціалу рідної й англійської мов і світової літератури, другої іноземної мови для формування духовного світу юного покоління громадян України.

ПРН 15. Здатність учитися впродовж життя і вдосконалювати з високим рівнем автономності набуту під час навчання кваліфікацію.

ПРН 16. Здатність аналізувати й вирішувати соціально та особистісно значущі світоглядні проблеми, приймати рішення на підставі сформованих ціннісних орієнтирів, визначати власну соціокультурну позицію в полікультурному суспільстві, бути носієм і захисником національної культури.

ПРН 17. Знання вимог до безпеки життєдіяльності й готовність до охорони життя й здоров'я учнів в освітньому процесі та позаурочній діяльності.

Виробнича (педагогічна) практика (IV курс, 8 тижнів)

Виробнича (педагогічна) практика студентів спеціальності 014.02 Середня освіта (Мова і література англійська) галузі знань 01 Освіта / Педагогіка спрямована на поглиблення теоретичних знань з базових філологічних дисциплін, з методики викладання англійської мови і світової літератури, другої іноземної мови та розвиток умінь застосовувати отримані теоретичні знання в умовах реального педагогічного процесу, в розв'язанні конкретних навчальних та виховних завдань.

Основною *метою* виробничої (педагогічної) практики є професійно-особистісний розвиток майбутнього вчителя англійської мови і світової літератури, другої іноземної мови, класного керівника, який володіє навичками творчого підходу до професійної діяльності та професійної поведінки.

Завдання практики:

- забезпечення найбільш повного залучення студентів до організації цілісного освітнього процесу в конкретному закладі загальної середньої освіти;
- актуалізація психолого-педагогічних та спеціальних (предметних) знань студентів;
- створення умов для творчого використання знань та розвитку професійних умінь студентів (прогностичні, діагностичні, організаторські (інтерактивні), комунікативні, пізнавальні, аналітичні, рефлексивні тощо).
- формування у студентів психологічної готовності до роботи в закладі загальної середньої освіти;
- активізація потреб майбутнього вчителя в професійно-особистісному саморозвитку та самовдосконаленні;
- розвиток у студентів інтересу до професійної педагогічної діяльності, творчого підходу до процесу навчання;
- формування готовності приймати рішення в інтересах розвитку та саморозвитку особистості учня та готовності до інноваційної діяльності в галузі освіти, оволодіння її засобами;
- розвиток у студентів умінь вирішення стандартних та нестандартних педагогічних завдань, що виникають в реальному освітньому процесі;
- практичне оволодіння формами, методами, прийомами викладання англійської мови і світової літератури, другої іноземної мови та проведення виховних заходів, навичками практичної роботи з науково-методичною літературою;
- засвоєння на практичному рівні посадових функцій вчителя англійської мови і світової літератури, другої іноземної мови в закладах загальної середньої освіти України;
- застосування різноманітних методів та прийомів навчання, сучасних педагогічних технологій у викладанні мови та літератури, педагогічній діяльності у позаурочний та позашкільний час;
- перевірка вміння застосовувати набуті теоретичні знання в умовах реального освітнього процесу у закладі середньої освіти, надавати об'єктивну самооцінку власних можливостей;
- вивчення студентами-практикантами передового досвіду роботи вчителя-філолога (збирання експериментального та дидактичного матеріалу для написання кваліфікаційної роботи та подальшої професійної діяльності), вивчення активних форм та методів роботи за фахом, використання новітніх освітніх технологій;
- формування дослідницького підходу до освітньої діяльності;
- підготовка до самостійної роботи у закладах загальної середньої освіти.

Під час практики в студентів формуються, розвиваються, поглиблюються загальні й фахові *компетентності*.

Загальні компетентності

- ЗК 1. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
- ЗК 2. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів), діяти соціально відповідально та свідомо.
- ЗК 3. Здатність свідомо визначати цілі власного професійного й особистісного розвитку, організовувати власну діяльність, працювати автономно та в команді.
- ЗК 4. Здатність до пошуку, оброблення, аналізу та критичного оцінювання інформації з різних джерел, у т.ч. іноземною мовою.
- ЗК 5. Здатність застосовувати набуті знання та вміння в практичних ситуаціях.
- ЗК 6. Здатність вчитися й оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК 7. Здатність до письмової й усної комунікації, що якнайкраще відповідають ситуації

професійного й особистісного спілкування засобами іноземної та державної мов.

ЗК 9. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми з відповідною аргументацією, генерувати нові ідеї.

ЗК 10. Здатність критично оцінювати й аналізувати власну освітню та професійну діяльність.

Фахові компетентності

ФК 2. Здатність реалізовувати сучасні підходи до організації та здійснення освітнього процесу згідно з вимогами педагогіки, психології, вікової фізіології й валеології, а також відповідно до норм безпеки життєдіяльності.

ФК 3. Здатність формувати в учнів предметні компетентності, застосовуючи сучасні підходи, методи й технології навчання іноземної мови та світової літератури.

ФК 4. Здатність здійснювати об'єктивний контроль і оцінювання рівня навчальних досягнень учнів з англійської мови та світової літератури, другої іноземної мови.

ФК 5. Здатність до критичного аналізу, діагностики та корекції власної педагогічної діяльності з метою підвищення ефективності освітнього процесу.

ФК 6. Здатність здійснювати професійну діяльність українською та іноземною мовами, спираючись на знання організації мовних систем, законів їх розвитку, сучасних норм їх використання.

ФК 7. Здатність використовувати потенціал полілінгвальної підготовки для ефективного формування предметних компетентностей учнів.

ФК 8. Здатність використовувати досягнення сучасної науки в галузі теорії та історії англійської мови, теорії та історії світової літератури та культури у процесі навчання.

ФК 11. Здатність взаємодіяти зі спільнотами (на місцевому, регіональному, національному, європейському й глобальному рівнях) для розвитку професійних знань і фахових компетентностей, використання перспективного практичного досвіду й мовно-літературного контексту для реалізації освітніх цілей.

Програмні результати навчання

ПРН 1. Базові знання філософії, культурології, історії української культури, що сприяють формуванню світогляду й соціалізації особистості в суспільстві, усвідомлення етичних цінностей, норм поведінки.

ПРН 2. Знання сучасних філологічних й дидактичних засад навчання іноземних мов і світової літератури та вміння творчо використовувати різні теорії й досвід (вітчизняний, закордонний) у процесі вирішення професійних завдань.

ПРН 3. Знання державного стандарту загальної середньої освіти, навчальних програм з іноземної мови та світової літератури для ЗНЗ та практичних шляхів їхньої реалізації в різних видах урочної та позаурочної діяльності.

ПРН 4. Знання та вміння використовувати сучасні форми, методи й способи контролю й оцінювання рівня навчальних досягнень учнів з англійської мови та світової літератури, другої іноземної мови.

ПРН 5. Знання правових та етичних норм, які регулюють відносини між людьми в професійних колективах.

ПРН 6. Знання сучасних підходів до організації та здійснення освітнього процесу згідно з вимогами педагогіки, психології, вікової фізіології й валеології, екології.

ПРН 7. Застосування сучасних методик й технологій (зокрема інформаційні) для забезпечення якості освітнього процесу в загальноосвітніх навчальних закладах.

ПРН 8. Уміння аналізувати, діагностувати та корегувати власну педагогічну діяльність з метою підвищення ефективності освітнього процесу.

ПРН 11. Володіння комунікативною мовленнєвою компетентністю з української та іноземних мов (лінгвістичний, соціокультурний, прагматичний компоненти відповідно до загальноєвропейських рекомендацій із мовної освіти), здатність удосконалювати й підвищувати власний компетентнісний рівень у вітчизняному та міжнародному контексті.

ПРН 12. Знання специфіки перебігу літературного процесу різних країн в історико-культурному контексті; володіння різними видами аналізу художнього твору, вміння визначати його жанрово-стильову своєрідність, місце в літературному процесі, традиції й новаторство, зв'язок твору із фольклором, міфологією, релігією, філософією, значення для національної та світової культури.

ПРН 13. Уміння працювати з теоретичними та науково-методичними джерелами (зокрема цифровими), видобувати, обробляти й систематизувати інформацію, використовувати її в освітньому процесі.

ПРН 14. Використання гуманістичного потенціалу рідної й англійської мов і світової літератури, другої іноземної мови для формування духовного світу юного покоління громадян України.

ПРН 15. Здатність учитися впродовж життя і вдосконалювати з високим рівнем автономності набуто під час навчання кваліфікацію.

ПРН 16. Здатність аналізувати й вирішувати соціально та особистісно значущі світоглядні проблеми, приймати рішення на підставі сформованих ціннісних орієнтирів, визначати власну соціокультурну позицію в полікультурному суспільстві, бути носієм і захисником національної культури.

ПРН 17. Знання вимог до безпеки життєдіяльності й готовність до охорони життя й здоров'я учнів в освітньому процесі та позаурочній діяльності.

Виробнича (підготовка до державної атестації) практика (IV курс, 2 тижня)

Метою практики є підготовка до державної атестації з модулю Методика навчання іноземної мови та світової літератури у закладах загальної середньої освіти.

Основними завданнями виробничої практики є:

- 1) удосконалення вмінь і навичок з методики навчання іноземної мови та світової літератури в ЗЗСО ;
- 2) розвиток умінь застосовувати одержані знання під час вирішення конкретних наукових завдань;
- 3) формування готовності й здатності студентів до самоосвіти та саморозвитку в майбутній професійній діяльності;

Під час практики в здобувачів вищої освіти формуються, розвиваються, поглиблюються загальні й фахові компетентності.

Загальні компетентності:

ЗК 1. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 2. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів), діяти соціально відповідально та свідомо.

ЗК 3. Здатність свідомо визначати цілі власного професійного й особистісного розвитку, організувати власну діяльність, працювати автономно та в команді.

ЗК 4. Здатність до пошуку, оброблення, аналізу та критичного оцінювання інформації з різних джерел, у т.ч. англійською мовою.

ЗК 5. Здатність застосовувати набуті знання та вміння в практичних ситуаціях

ЗК 6. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 7. Здатність до письмової й усної комунікації, що якнайкраще відповідають ситуації професійного і особистісного спілкування засобами англійської та державної мов.

ЗК 8. Здатність проводити дослідницьку роботу, визначати цілі та завдання, обрати методи дослідження, аналізувати результати.

ЗК 9. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми з відповідною аргументацією, генерувати нові ідеї.

ЗК 10. Здатність критично оцінювати й аналізувати власну освітню та професійну діяльність.

ЗК 11. Здатність використовувати цифрові технології та мультимедійні засоби в освітній і професійній діяльності в умовах сучасного інформаційно-комунікаційного освітнього простору.

Фахові компетентності:

ФК 1. Володіння спеціальними знаннями загальних і часткових теорій мовознавства та літературознавства, наукових шкіл і напрямів філологічних досліджень.

ФК 3. Здатність формувати в учнів предметні (мовна, мовленнєва, соціокультурна, лінгвокраїнознавча, дискурсивна, стратегічна, методична) компетентності, застосовуючи сучасні підходи, методи й технології навчання англійської мови та світової літератури.

ФК 6. Здатність здійснювати професійну діяльність українською та англійською мовами, спираючись на знання організації мовних систем, законів їх розвитку, сучасних норм їх використання.

ФК 7. Володіння сучасними методами, прийомами і засобами навчання англійської мови та світової літератури з використанням інформаційних технологій.

ФК 8. Уміння оцінювати зміст, структурувати та організувати навчальний матеріал відповідно до вимог шкільної програми або робочих навчальних програм ЗВО, володіння концептуальними основами структури і змісту засобів навчання.

ФК 9. Здатність проводити фахово орієнтовані наукові дослідження.

ФК 10. Обізнаність в комунікативних стратегіях англійської мови та здатність імплементувати їх в освітній процес та у міжкультурному контексті.

Програмні результати навчання:

ПРН 1. Здійснювати аналітичний пошук наукової інформації за критеріями доцільності та достовірності, опрацювання та аналіз професійно-важливих знань із різних джерел із використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.

ПРН 2. Знання сучасних філологічних й дидактичних засад навчання англійської мови та світової літератури та вміння творчо використовувати різні теорії й досвід (вітчизняний, закордонний) у процесі вирішення професійних завдань.

ПРН 3. Знання державного стандарту загальної середньої освіти, навчальних програм з англійської мови та світової літератури для ЗНЗ та практичних шляхів їхньої реалізації в різних видах урочної та позаурочної діяльності.

ПРН 4. Володіння ефективними методами і прийомами викладання англійської мови та світової літератури у закладах середньої та вищої освіти.

ПРН 7. Здійснювати адаптацію та модифікацію існуючих наукових підходів до конкретних ситуацій професійної діяльності.

ПРН 9. Знання мовних норм, соціокультурної ситуації розвитку англійської мови, особливості використання мовних одиниць у певному контексті.

ПРН 10. Здатність використовувати знання з курсів новітні досягнення у лінгвістиці, аналітичне читання та письмо, лінгвокогнітивні та лінгвосеміотичні особливості дискурсу для розробки власного наукового дослідження англійською мовою.

ПРН 12. Знання специфіки перебігу літературного процесу різних країн в історико-культурному контексті; володіння різними видами аналізу художнього твору, вміння визначати його жанрово-стильову своєрідність, місце в літературному процесі, традиції й новаторство, зв'язок твору із фольклором, міфологією, релігією, філософією, значення для національної та світової культури.

3. ЗМІСТ ПРАКТИКИ

3.1. Види робіт під час практики

Навчальна (мовна) практика (II курс)

Теоретичний модуль:

- досконалення фонових знань;

- розширення лексичного запасу студентів;
- опрацювання теоретичного матеріалу з фонетики, лексики та граматики англійської мови.

Практичний модуль:

- занурення в мовне середовище за допомогою сучасних художніх кінофільмів англійською мовою та із залученням до занять носіїв англійської мови;
- розвиток спонтанного мовлення;
- відтворення певних реплік персонажів;
- виразне читання реплік персонажу вказаного фрагменту кінофільму;
- інсценування епізоду кінострічки;
- передання змісту окремих епізодів;
- з'ясування логічного зв'язку подій фільму англійською мовою;
- організація дискусії за матеріалами переглянутого кінофільму;
- висловлювання свого ставлення до вчинків персонажів;
- виконання тестових завдань за кінофільмом;
- складання плану переглянутого фрагменту кінофільму;
- написання твору-роздуму на задану тему;
- організація зустрічей з носіями англійської мови.

Практичний модуль:

Тиждень	Вид роботи	Завдання	Форма звіту
I тиждень	Участь у настановній конференції	Ознайомитись з метою, змістом, формою проведення навчальної практики, критеріями оцінювання результатів практики, формою звіту	Участь у настановній конференції
	Вивчення лексичних одиниць, які використовуються в текстах різної комунікативної спрямованості	Створити таблицю, яка містить слова / словосполучення, їхній український переклад, приклад використання в реченні, вивчіть словник.	Таблиця
	Отримання інструкції щодо виконання роботи з написання переказу сюжету художнього фільму та рецензії на нього.	Ознайомитись з рекомендаціями щодо написання переказу сюжету художнього фільму та рецензії на нього	Бесіда з керівником.
	Аудіювання; написання короткого переказу сюжету художнього фільму (synopsis)	Ознайомитись з рекомендаціями щодо написання переказу сюжету художнього фільму, переглянути художній фільм «The King's Speech», написати короткий переказ подій цього фільму	Письмовий переказ

	Підготовка до написання рецензії на фільм (review)	Ознайомитись з правилами написання рецензії на фільм, скласти словник корисних слів і словосполучень у вигляді таблиці з перекладом українською й прикладом використання в реченнях, вивчити слова, прочитати рецензію-зразок, зробити її письмовий переклад українською мовою.	Таблиця зі словником, письмовий переклад рецензії
	Написання рецензії на фільм	Написати рецензію на художній фільм «The King's Speech», дотримуючись правил і використовуючи необхідний словник	Рецензія
	Аналіз результатів роботи з написання короткого переказу й рецензії	Проаналізувати результати перевірки письмових робіт	Бесіда з керівником
	Обговорення художнього фільму	Підготуйте усне монологічне висловлювання про власні враження після перегляду художнього фільму	Групова дискусія
II тиждень	Написання есе з аргументацією «за» та «проти» (for and against essay)	Ознайомитись з правилами написання есе, скласти словник корисних слів і словосполучень у вигляді таблиці з перекладом українською й прикладом використання в реченні, вивчити слова, прочитати есе-зразок	Конспект, таблиця зі словником, переклад есе, власне есе з аргументацією «за» та «проти» зробити його письмовий переклад українською мовою, написати власне есе
	Отримання інструкцій щодо виконання роботи з написання есе різних типів	Ознайомитись з рекомендаціями щодо написання есе різних типів	Бесіда з керівником.
	Написання есе з висловленням власної думки (opinion essay)	Ознайомитись з правилами написання есе, скласти словник корисних слів і словосполучень у вигляді таблиці з перекладом українською й прикладом використання в реченні,	Конспект, таблиця зі словником, переклад есе, есе з висловленням власної думки

		вивчити слова, прочитати есе-зразок, зробити його письмовий переклад українською мовою, написати власне есе	
	Написання есе (problem essay)	Ознайомитись з правилами написання есе, скласти словник корисних слів і словосполучень у вигляді таблиці з перекладом українською й прикладом використання в реченні, вивчити слова, прочитати есе-зразок, зробити його письмовий переклад українською мовою, написати власне есе	Конспект, таблиця зі словником, переклад есе, есе
	Написання есе-роздуму (discursive essay)	Ознайомитись з правилами написання есе, скласти словник корисних слів і словосполучень у вигляді таблиці з перекладом українською й прикладом використання в реченні, вивчити слова, прочитати есе-зразок, зробити його письмовий переклад українською мовою, написати власне есе	Конспект, таблиця зі словником, переклад есе, есе-роздум
	Написання есе-висловлення особистої думки (opinion essay)	Ознайомитись з правилами написання есе, скласти словник корисних слів і словосполучень у вигляді таблиці з перекладом українською й прикладом використання в реченні, вивчити слова, прочитати есе-зразок, зробити його письмовий переклад українською мовою, написати власне есе	Конспект, таблиця зі словником, переклад есе, есе-власна думка
	Аналіз результатів роботи з написання есе різних типів	Проаналізувати результати перевірки письмових робіт	Бесіда з керівником
	Дискусія з тем есе	Підготуйтеся до обговорення в групі тематики й проблематики есе	Дискусія
III тиждень	Отримання інструкцій щодо	Ознайомитись з рекомендаціями щодо	Бесіда з

	виконання роботи з написання листів різних типів	написання листів різних типів	керівником
	Написання листа-запита (letter of request)	Ознайомитись з правилами написання листа, скласти словник корисних слів і словосполучень у вигляді таблиці з перекладом українською й прикладом використання в реченні, вивчити слова, прочитати лист-зразок, зробити його письмовий переклад українською мовою, написати власне листа	Конспект, таблиця зі словником, переклад листа, лист
	Написання листа-скарги (letter of complaint)	Ознайомитись з правилами написання листа, скласти словник корисних слів і словосполучень у вигляді таблиці з перекладом українською й прикладом використання в реченні, вивчити слова, прочитати лист-зразок, зробити його письмовий переклад українською мовою, написати власне листа	Конспект, таблиця зі словником, переклад листа, лист
	Написання листа-вибачення (letter of apology)	Ознайомитись з правилами написання листа, скласти словник корисних слів і словосполучень у вигляді таблиці з перекладом українською й прикладом використання в реченні, вивчити слова, прочитати лист-зразок, зробити його письмовий переклад українською мовою, написати власне листа	Конспект, таблиця зі словником, переклад листа, лист
IV тиждень	Написання листа-звернення (letter of application)	Ознайомитись з правилами написання листа, скласти словник корисних слів і словосполучень у вигляді таблиці з перекладом українською й прикладом використання в реченні, вивчити слова, прочитати лист-зразок, зробити його письмовий переклад	Конспект, таблиця зі словником, переклад листа українською мовою, написати власне листа

Написання ділового листа (transactional letter)	Ознайомитись з правилами написання листа, скласти словник корисних слів і словосполучень у вигляді таблиці з перекладом українською й прикладом використання в реченні, вивчити слова, прочитати лист-зразок, зробити його письмовий переклад українською мовою, написати власне листа	Конспект, таблиця зі словником, переклад листа, лист
Аналіз результатів роботи з написання листів різних типів	Проаналізувати результати перевірки письмових робіт	Бесіда з керівником
Тестування	Повторіть словники, що вивчалися протягом практики, рекомендації до написання текстів різної комунікативної спрямованості	Тест
Написання звіту з практики, оформлення щоденника	Звіт з практики, щоденник	Участь у підсумковій конференції, складання заліку

Навчальна (педагогічна) практика (III курс)

Практична підготовка здобувачів рівня вищої освіти «бакалавр» за спеціальністю 014.02 Середня освіта (Мова і література англійська) III курсу навчання передбачає виконання таких видів робіт:

- знайомство з роботою закладу загальної середньої освіти й керівником від бази практики;
- складання індивідуального плану проходження практики, його узгодження з керівником від бази практики;
- консультації з керівником практики від ХДУ (не менш 1 разу на тиждень);
- знайомство зі специфікою роботи вчителя англійської мови у ЗЗСО, вивчення розпорядку й умов праці;
- аналіз підручників англійської мови;
- спостереження за роботою вчителя англійської мови, аналіз уроку;
- складання власного конспекту уроку з англійської мови;
- обговорення результатів практики з керівником від бази;
- оформлення щоденника й звіту з практики;
- участь у підсумковій конференції у ХДУ;
- складання заліку.

Виробнича (педагогічна) практика (IV курс)

Зміст практичної підготовки студентів РВО «бакалавр» визначається освітньо-професійною програмою; робочою програмою, яка розробляється кафедрою та затверджується проректором з навчальної та науково-педагогічної роботи ХДУ.

Перелік основних видів роботи в період виробничої (педагогічної) практики:

Навчальна та позакласна робота:

- планування окремих уроків та серій уроків спільно з методистом (учителем) або спираючись на їх консультації;
- проведення уроків;
- відвідування уроків учителів та студентів-практикантів;
- проведення аналізу відвіданих уроків за схемою;
- виготовлення наочних посібників, роздавального дидактичного матеріалу;
- дотримання психолого-педагогічних та гігієнічних вимог до уроку;
- перевірка зошитів учнів;
- проведення додаткових занять із невстигаючими;
- спостереження та аналіз окремих видів позакласної роботи, що проводять учителі школи;
- планування окремих видів групових та масових форм роботи, які відповідають особливостям навчання у 5-9 класах, спільно з учителем або з опорою на готові зразки,
- підготовка та проведення запланованої позакласної роботи;
- відвідування позакласних заходів, які проводять студенти, та їх аналіз.

Дослідна робота:

- проведення тестування учнів з метою виявлення рівня володіння іноземною мовою;
- проведення методичного аналізу навчального матеріалу з метою прогнозування можливих труднощів його засвоєння учнями;
- вивчення наукової методичної літератури з метою удосконалення своєї роботи, теоретичного осмислення реального освітнього процесу;
- виступи на методичних семінарах;
- проведення спостережень з метою вивчення та узагальнення досвіду вчителів у викладанні іноземної мови і зарубіжної літератури;

Виробнича (підготовка до державної атестації) практика (IV курс)

Студенти опрацьовують питання, зазначені в Переліку (див. нижче), самостійно добирають додаткові джерела інформації, готують короткі доповіді, які обговорюються спільно з керівником практики. Окремі результати практики висвітлюються в підготовлених комп'ютерних презентаціях (2) за заданою тематикою, попередньо узгоджені з керівником практики.

Перелік питань для опрацювання з методики викладання іноземної мови та світової літератури:

1. Аналітичне читання англійськомовних текстів як спосіб формування соціокультурної компетенції учнів ЗЗСО.
2. Використання комп'ютерних програм для навчання англійськомовної лексики.
3. Методика вивчення автентичних зразків художньої літератури англійськомовних країн на уроках ЗЗСО.
4. Вдосконалення лексичних навичок мовної комунікації на уроках у ЗЗСО шляхом використання англійськомовних пісень.
5. Використання художньої літератури як джерела вивчення англійської мови в ЗЗСО.
6. Розвиток аудіювальних англійськомовних навичок учнів ліцеїв засобами інтернет-ресурсів.
7. Проблема мовного бар'єру та шляхи її подолання під час навчання говоріння на уроках англійської мови у ЗЗСО.
8. Формування емпатії та емоційного інтелекту учнів профільних класів на уроках англійської мови у ЗЗСО.
9. Методичні аспекти використання рольових ігор на уроках англійської мови в гімназії.
10. Ефективні технології навчання англійської мови засобами мобільної педагогіки.
11. Використання технології евристичного навчання на уроках англійської мови в гімназії.

12. Дискусія як метод формування в учнів гімназій комунікативної компетенції в говорінні.
13. Роль позакласної роботи з англійської мови у формуванні соціокультурної компетенції учнів гімназій.
14. Часопросторові координати у романах С. Лема «Едем» та «Повернення з зірок».
15. Сюжетно-композиційна організація роману Ч. Діккенса «Домбі і син».
16. Поетика анімалістичної казки в творчості Редьярда Кіплінга.
17. Формування соціокультурної компетенції засобами Інтернет-статей на уроках англійської мови в ЗЗСО.
18. Навчання англійської мови учнів гімназії на основі англійськомовних казок
19. Навчання учнів профільних класів переглядового читання з опорою на автентичні тексти.
20. Корекція помилок учнів гімназій на уроках англійської мови.
21. Використання інформаційних технологій в організації самостійної роботи з англійської мови учнів гімназії.
22. Засоби активізації мовленнєвої діяльності учнів гімназії на уроках англійської мови.
23. Авторські доміанти в літературній казці Льюїса Керролла «Пригоди Аліси у Дивокраї».
24. Навчання учнів ліцеїв аргументованого писемного висловлювання на уроках англійської мови.
25. Формування комунікативної компетентності учнів 7-8 класів засобами квест-технологій.
26. Організація самостійної роботи учнів ліцеїв з англійської мови.
27. Навчання учнів профільних класів комунікативного читання з опорою та тексти соціально-культурного характеру.
28. Методика формування риторичних умінь учнів профільних класів загальноосвітньої школи в процесі навчання англійської мови.
29. Ідейна спрямованість та характер головного героя в поемі Гомера «Одіссея».
30. Проблематика трагедії Есхіла «Прометей прикутий» та ідейне значення образу Прометея.
31. Мотив долі в образах головних героїв у поемі Вергілія «Енеїда».
32. Тема мистецтва та митця в поезії Горация.
33. Ідеалізація образів лицарів та короля як відображення епічної ідеї в поемі «Пісня про Роланда».
34. Художнє та ідейне поєднання рис літератури середньовіччя та Відродження в поемі Данте «Божественна комедія».
35. Новаторське зображення ліричного героя та Прекрасної Дами в поезії Петрарки.
36. Образ Гамлета як втілення трагічного зіткнення гуманістичної мрії та потворної дійсності в трагедії Шекспіра.
37. «Міщанин-шляхтич» Мольєра: проблемно-тематична своєрідність, образи дійових осіб, засоби творення комічного.
38. «Фауст» Й. В. Гете: історія створення, особливості сюжетно-композиційної структури. Роль Мефістофеля у пошуках Фаустом сенсу буття.
39. «Робінзон Крузо» Д. Дефо: специфіка сюжетно-композиційної побудови, образ Робінзона в контексті ідейної спрямованості твору.
40. Романтичне двосвіття, символіка образів і гротеск як особливості художнього стилю «Крихітки Цахеса...» Е.Т.А. Гофмана.
41. Вальтерскоттівська модель історичного роману: концепція минулого, композиційна побудова, принципи розстановки персонажів тощо (роман «Айвенго»).
42. Герой і французька дійсність доби Реставрації у «Червоному і чорному» Стендаля: етапи і фінал протистояння.

43. «Гобсек» Бальзака: проблематика й система образів. Романтичний та реалістичний елементи у творі.
44. «Пані Боварі» Г. Флобера як твір про «провінційні звичаї». Образ Емми Боварі.
45. Новаторська драма Г.Ібсена. Ідейно-естетичний аналіз п'єси І.Ібсена «Ляльковий дім»
46. Принципи новаторської драматургії Б.Шоу. П'єса Б.Шоу «Пігмаліон»: міфологічна основа, система образів.
47. Проблематика та образи в романі Дж. Селінджера «Над прірвою у житті».
48. Проблематика і алегорично-символічні образи у романі В. Голдінга «Володар Мух».

3.2. Список рекомендованої літератури

Основна

1. Бігич О.Б., Бориско Н.Ф. Методика навчання іноземних мов і культур/ за заг. редакцією С.Ю. Ніколаєвої. К.: Ленвіт, 2017. 590 с.
2. Вишневський О.І. Методика навчання іноземних мов: навчальний посібник. 2-ге вид., переробл. і доп. К.: Знання, 2015. 206 с.
3. Євчук О., Доценко І. Бліц-контроль на уроках англійської мови. 4 клас. Тернопіль: Підручники і посібники, 2017. 64 с.
4. Методика навчання іноземних мов у загальноосвітніх навчальних закладах: Підручник/ Панова Л.С., Андрійко І.Ф., Тезікова С.В. та ін. К.: Видавничий центр «Академія», 2015. 328 с. https://library.udpu.edu.ua/library_files/427509.pdf
5. Методика навчання іноземних мов у середніх навчальних закладах: Підручник для студентів вищих навчальних закладів/ кол. авторів під керівн. С.Ю. Ніколаєвої. К.: Ленвіт, 2015. 320 с.
6. Мисечко О.Є. Методика навчання англійської мови у середній школі: навчальний посібник-практикум для студентів. Житомир: Полісся, 2020. 256 с.
7. Програми з іноземних мов для загальноосвітніх навчальних закладів і спеціалізованих шкіл з поглибленим вивченням іноземних мов 2-12 класи. К.: Ірпінь, 2015. 208 с.
8. Професійно-методична підготовка майбутнього вчителя іноземної мови у вищому навчальному закладі: навчально-методичний посібник / За заг. ред. І.В. Самойлюкевич. Житомир: Вид-во ЖДУ імені І. Франка, 2008. 152 с.
9. Morska L. I. Theory and practice of English teaching Methodology. Тернопіль: Астон, 2015. 248 с.

Допоміжна

10. Байдук А.А. Англійська мова. 2 клас: Плани-конспекти уроків (до підручника О.Д. Карп'юк). 3-тє вид., випр. і доп. Х.: Ранок, 2019. 176 с.
11. Барташніков О., Барташнікова І., Зелена І. Ігри для початкового навчання англійської мови. Тернопіль: Навчальна книга: Богдан, 2019. 64 с.
12. Басіна А. Методика викладання іноземної мови в початковій школі. К.: Шкільний світ, 2017. 115 с. (Бібліотечка «Шкільного світу»).
13. Бойчук О. For Fun and Profit. Навчаємось граючись. Тернопіль: Підручники і посібники, 2017. 80 с.
14. Григор'єва Т.Ю. Формування вмінь усного монологічного мовлення студентів початкового етапу мовного ВНЗ з опорою на різні види наочності. Вісник Житомирського державного університету, 2014.

15. Денисенко М.В. Побачив - запам'ятав - навчився! Як правильно використовувати наочність при навчанні читання англійською мовою учнів початкової школи. Іноземні мови в навчальних закладах, 2017. № 3. С. 112-116.
16. Казачшер О.С. Роль наочності у навчанні англійської мови молодших школярів. Англійська мова та література. 2014. № 13. С. 2-5.
17. Назаренко Н. Особливості вивчення англійської мови першокласниками. Початкова школа. 2018. № 10. С. 2-4.

Інформаційні ресурси:

18. Діагностика та оцінювання освітніх інновацій в системі освіти на різних рівнях управління [Електронний ресурс] : Звіт із теми самоосвіти — Діагностика та оцінювання освітніх інновацій в системі освіти на різних рівнях управління. Режим доступу : <http://surl.li/lcibu>
19. Навчальні програми з іноземних мов для загальноосвітніх навчальних закладів і спеціалізованих шкіл із поглибленим вивченням іноземних мов 5-9 кл. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-5-9-klas/programi-inozemni-movi-5-9-12.06.2017.pdf>

3.3. Методичні рекомендації до проведення практики

Навчальна (мовна) практика (II курс)

Навчальна практика організується та координується кафедрою англійської філології та світової літератури імені професора Олега Мішукова факультету української й іноземної філології та журналістики ХДУ. Основною діяльністю керівника практики є забезпечення організаційного та навчально-методичного керівництва студентами, контроль та оцінка їхньої діяльності. Керівник практики несе безпосередню відповідальність за якість проведення практики, а також забезпечує виконання поточної роботи і програми практики, забезпечує проведення всіх організаційних заходів перед початком практики, знайомить студентів з порядком проходження практики та технікою безпеки, повідомляє про систему звітності; постійно контролює хід практики та виконання студентами її програми; надає консультації студентам щодо виконання індивідуальних завдань; підбиває підсумки практики, оцінює роботу кожного студента та звітує на кафедрі про підсумки проведеної практики; періодично інформує керівника факультету, завідувача кафедри, факультетського керівника практиками про хід практики, вирішує з ними поточні питання.

Студенти-практиканти зобов'язані до початку практики одержати від керівника практики від ЗВО консультації щодо оформлення всіх необхідних документів; своєчасно прибути на базу практики; у повному обсязі виконати всі завдання програми практики; скласти індивідуальний план проходження практики і затвердити у групового керівника; вивчити і суворо дотримуватись правил охорони праці, техніки безпеки і виробничої санітарії; працювати не менше 6 годин на день (не більше ніж 40 год. на тиждень); своєчасно підготувати всі необхідні документи і скласти залік з практики.

Вид роботи	Методичні рекомендації до її виконання
Опрацювання словника	Лексичні одиниці (підручник «Successful Writing. Upper-Intermediate», с. 133-135) додаються до таблиці з паралельним українським перекладом і прикладом використання в реченні. Приклади рекомендується створювати самостійно. Опрацьовані лексичні одиниці необхідно вивчити.

Написання рецензії на фільм	<p>У процесі перегляду художнього фільму виписіть слова й словосполучення, які є ключовими у репліках персонажів і які мають для вас комунікативну цінність, в окремий зошит разом з їхнім українським перекладом. Для правильного перекладу консультуйтеся зі словниками.</p> <p>Ознайомтеся з рекомендаціями до написання рецензії на художній фільм (підручник «Successful Writing Upper-Intermediate» с. 104), виконайте вправи (с.105-106). Прочитайте англійську рецензію-зразок, виконайте її письмовий український переклад, подайте на перевірку керівнику Використовуючи інструкцію з написання рецензії на художній фільм, а також використовуючи корисний словник, який був опанований під час перекладів, напишіть власну рецензію на художній фільм.</p>
Написання есе різних типів	<p>Уважно прослухайте роз'яснення та інструкцію керівника. Користуючись інструкціями до вправ, виконайте тренувальні вправи з підручника «Successful Writing. Upper-Intermediate» (с. 64, 71, 76, 79). Проаналізуйте структуру та стиль зразків автентичного тексту з відповідною комунікативною метою. Виконайте письмово переклад українською мовою тексту-зразка. Напишіть власний текст з відповідною комунікативною метою за умовами вказаних вправ та наслідуючи структуру та стилістичні особливості тексту-зразка.</p>
Написання листів різних типів	<p>Уважно прослухайте роз'яснення та інструкцію керівника. Користуючись інструкціями до вправ, виконайте тренувальні вправи з підручника «Successful Writing. Proficiency» (с.). Проаналізуйте структуру та стиль зразків автентичного тексту з відповідною комунікативною метою. Виконайте письмово переклад українською мовою тексту-зразка. Напишіть власний текст з відповідною комунікативною метою за умовами вказаних вправ та наслідуючи структуру та стилістичні особливості тексту-зразка.</p>
Написання звіту	<p>Звіт оформлюється в друкованому вигляді на аркуші А4, 14 шрифтом, інтервал 1,5, вирівнювання по ширині, обсяг – 300 слів.</p> <p>Звіт має містити такі обов'язкові складники:</p> <ul style="list-style-type: none"> • загальна характеристика видів роботи, що виконувалися під час практики, • самоаналіз якості виконання завдань з практики, характеристика труднощів, що виникали під час проходження практики, • загальна оцінка результатів проходження практики (які знання поглиблено, яких нових знань і вмінь набуто тощо), побажання щодо покращення умов проходження практики. <p>Звіт має бути оригінальним твором, виконаним самостійно кожним студентом.</p>
Оформлення щоденника, підготовка до складання заліку	Оформіть щоденник згідно з вимогами.

Навчальна (педагогічна) практика (III курс)

Написання звіту про результати навчальної (педагогічної) практики.

Звіт студента оформлюється в друкованому вигляді на аркуші А4, 14 шрифтом, інтервал 1,5, вирівнювання по ширині, обсяг – 2-3 сторінки. Звіт має містити такі обов'язкові складники:

- загальна характеристика бази практики;
  - результати спостереження за роботою вчителя англійської мови з посиланням на конкретні приклади (які методи, прийоми, засоби навчання й форми роботи використовує та з якою метою, з якими проблемами й труднощами стикається протягом уроку й як їх долає, як використовує технічні й нетехнічні засоби навчання тощо);
  - результати спостереження за роботою учнів на уроці англійської мови з посиланням на конкретні приклади (вік учнів, кількість, загальне враження про рівень сформованості знань і вмінь з англійської мови, які методи й засоби навчання викликали позитивну й негативну реакцію, які форми роботи викликали зацікавленість тощо);
  - загальна оцінка проходження практики (якого нового досвіду набуто, які знання поглиблено, які навички й вміння сформовано тощо);
  - побажання щодо вдосконалення змісту й умов проходження практики.
- Звіт має бути оригінальним твором, виконаним самостійно кожним студентом.

Аналіз уроку з англійської мови

Зробіть аналіз відвіданого уроку англійської мови, використовуючи схему з підручника «Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика» (Методика навчання іноземних мов у середніх навчальних закладах : підруч. для студ. вузів / С. Ю. Ніколаєва [та ін] ; ред. К. І. Онищенко. Київ : Ленвіт, 1999. С. 481):

Схема загального аналізу уроку

- I. Цілеспрямованість уроку.
  1. Визначити тему уроку, місце уроку в тематичному циклі, тип уроку.
  2. Назвати цілі уроку: практичні, виховні, загальноосвітні, розвивальні, професійно орієнтовані.
  3. Встановити відповідність поставлених цілей типу уроку та його місцю в тематичному циклі уроків.
- II. Структура і зміст уроку.
  1. Зафіксувати етапи уроку в їх послідовності.
  2. Встановити відповідність прийомів навчання основним цілям уроку.
  3. Оцінити раціональність співвідношення тренувальних і мовленнєвих вправ.
  4. Назвати допоміжні засоби навчання, що використовувались, оцінити їх доцільність та ефективність.
  5. Визначити розвивальну, виховну, освітню цінність мовленнєвого матеріалу уроку і вправ, їх відповідність віковим інтересам учнів.
- III. Активність учнів на уроці.
  1. Визначити основні форми взаємодії вчителя та учнів на уроці, їх місце (на якому етапі, для виконання яких завдань) та ефективність.
  2. Назвати прийоми стимулювання мовленнєвої і розумової активності учнів.
- IV. Мовленнєва поведінка вчителя.
  1. Визначити відповідність мовлення вчителя мовній нормі, його адаптованість до рівня мовної підготовки учнів і вимог шкільної програми.
  2. Визначити ступінь володіння виразами класного вжитку.
  3. Оцінити чіткість і доступність формулювання вчителем завдань для учнів і зверненість його мовлення до учнів.
  4. Визначити доцільність використання рідної мови вчителем на уроці.
  5. Встановити співвідношення мовлення вчителя та учнів на уроці.
- V. Результативність уроку.

1. Підсумувати те, чого навчилися учні на уроці.
2. Визначити відповідність рівня сформованості мовленнєвих навичок і вмій поставленим цілям.
3. Оцінити об'єктивність і мотиваційний потенціал виставлених учителем оцінок.

Конспект уроку з англійської мови

Складіть конспект уроку англійської мови, використовуючи зразки з джерел №22, 23 зі списку рекомендованої літератури або орієнтовний зразок (дивись нижче).

Орієнтовний зразок

План-конспект уроку

Тема:

Мета: практична; освітня; розвивальна; виховна.

Обладнання: (з-поміж усіх засобів навчання вкажіть підручник, який використовується на уроці)

№	Етап уроку	Час	Зміст роботи		Метод, прийом, засіб навчання
			Дії (слова) учителя	Дії (слова) учнів	
1	<i>Назвіть етап уроку, наприклад: «Повідомлення мети уроку:</i>	<i>Вкажіть, скільки часу планується витратити на цей етап, напр. 1 хв.</i>	<i>Напишіть слова учителя (повідомлення, пояснення, інструкції), наприклад: «Мета нашого уроку - ... / The topic of our lesson is ....»</i>	<i>Напишіть, що мають зробити учні або як вони мають відповісти</i>	<i>Назвіть метод, прийом і засіб/засоби навчання, які використано на цьому етапі</i>

Виробнича (педагогічна) практика IV (курс)

Виробнича практика студентів РВО «Бакалавр» спеціальності 014.02 Середня освіта (Мова і література англійська) є завершенням вивчення дисциплін «Педагогіка та методика виховної роботи», «Практика усного та писемного мовлення», «Історія зарубіжної літератури», «Методика навчання англійської мови в ЗЗСО», «Методика навчання зарубіжної літератури». Під час практики студенти повинні розвинути свої індивідуальні здібності і закріпити навички професійної педагогічної підготовки, здобуті впродовж вивчення вищезгаданих дисциплін. Під час підготовки до проведення уроків студентам необхідно консультуватись з керівником практики та провідними викладачами курсу, які нададуть чіткі методичні рекомендації щодо їх організації та проведення, забезпечать необхідними методичними матеріалами, в тому числі в електронному вигляді.

Для успішного виконання програми практики студенти зобов'язані:

- до початку практики під час настановної конференції одержати від керівника практики консультації щодо термінів, змісту практики, оформлення всіх необхідних документів, прослухати інструктаж із техніки безпеки;
- ознайомитися з критеріями оцінювання практики;
- своєчасно прибути на базу практики;
- вивчити правила з охорони праці, техніки безпеки й виробничої санітарії та чітко їх дотримуватися на базі практики;
- скласти індивідуальний план проходження практики й щотижня затверджувати його в групового керівника;
- у повному обсязі виконати всі завдання програми практики;

- проходити практику в строки, визначені наказом по університету. Зміна терміну проходження практики з поважних причин або подовження терміну практики відбувається за рішенням кафедри, погодженого деканом факультету і затверджується розпорядженням проректора університету;
- щодня перебувати на базі практики (не більше 40 годин на тиждень) і надавати керівникові практики від бази «Щоденник» для відмітки про це (сторінки «Робочі записи під час практики»);
- брати участь в організаційно-методичних заходах, що проводяться на базі практики;
- своєчасно оформити документацію з практики, здати груповому керівникові (див.);
- скласти залік з практики.

Студенти-практиканти несуть повну відповідальність за виконання програми практики.

Виробнича (підготовка до державної атестації) практика IV (курс)

Мета та завдання практики визначають її зміст. Студенти опрацьовують питання, зазначені в Переліку (див. нижче), самостійно добирають додаткові джерела інформації, готують короткі доповіді, які обговорюються спільно з керівником практики. Окремі результати практики висвітлюються в підготовлених комп'ютерних презентаціях (2) за заданою тематикою, попередньо узгоджені з керівником практики.

Перелік питань для опрацювання з Методики викладання іноземної мови та світової літератури:

- Аналітичне читання англійськомовних текстів як спосіб формування соціокультурної компетенції учнів ЗЗСО.
- Використання комп'ютерних програм для навчання англійськомовної лексики.
- Методика вивчення автентичних зразків художньої літератури англійськомовних країн на уроках ЗЗСО.
- Вдосконалення лексичних навичок мовної комунікації на уроках у ЗЗСО шляхом використання англійськомовних пісень.
- Використання художньої літератури як джерела вивчення англійської мови в ЗЗСО.
- Розвиток аудіальних англомовних навичок учнів ліцеїв засобами інтернет-ресурсів.
- Проблема мовного бар'єру та шляхи її подолання під час навчання говоріння на уроках англійської мови у ЗЗСО.
- Формування емпатії та емоційного інтелекту учнів профільних класів на уроках англійської мови у ЗЗСО.
- Методичні аспекти використання рольових ігор на уроках англійської мови в гімназії.
- Ефективні технології навчання англійської мови засобами мобільної педагогіки.
- Використання технології евристичного навчання на уроках англійської мови в гімназії.
- Дискусія як метод формування в учнів гімназій комунікативної компетенції в говорінні.
- Роль позакласної роботи з англійської мови у формуванні соціокультурної компетенції учнів гімназій.
- Часопросторові координати у романах С. Лема «Едем» та «Повернення з зірок».
- Сюжетно-композиційна організація роману Ч. Діккенса «Домбі і син».
- Поетика анімалістичної казки в творчості Редьярда Кіплінга.
- Формування соціокультурної компетенції засобами Інтернет-статей на уроках англійської мови в ЗЗСО.
- Навчання англійської мови учнів гімназії на основі англійськомовних казок.
- Навчання учнів профільних класів переглядового читання з опорою на автентичні тексти.
- Корекція помилок учнів гімназій на уроках англійської мови.
- Використання інформаційних технологій в організації самостійної роботи з англійської мови учнів гімназії.
- Засоби активізації мовленнєвої діяльності учнів гімназії на уроках англійської мови.
- Авторські домінанти в літературній казці Льюїса Керролла "Пригоди Аліси у Дивокраї".

- Навчання учнів ліцеїв аргументованого писемного висловлювання на уроках англійської мови.
- Формування комунікативної компетентності учнів 7-8 класів засобами квест-технологій.
- Організація самостійної роботи учнів ліцеїв з англійської мови.
- Навчання учнів профільних класів комунікативного читання з опорою та тексти соціально-культурного характеру.
- Методика формування риторичних умінь учнів профільних класів загальноосвітньої школи в процесі навчання англійської мови.
- Ідейна спрямованість та характер головного героя в поемі Гомера «Одіссея».
- Проблематика трагедії Есхіла «Прометей прикутий» та ідейне значення образу Прометея.
- Мотив долі в образах головних героїв у поемі Вергілія «Енеїда».
- Тема мистецтва та митця в поезії Горация.
- Ідеалізація образів лицарів та короля як відображення епічної ідеї в поемі «Пісня про Роланда».
- Художнє та ідейне поєднання рис літератури середньовіччя та Відродження в поемі Данте «Божественна комедія».
- Новаторське зображення ліричного героя та Прекрасної Дами в поезії Петрарки.
- Образ Гамлета як втілення трагічного зіткнення гуманістичної мрії та потворної дійсності в трагедії Шекспіра.
- «Міщанин-шляхтич» Мольєра: проблемно-тематична своєрідність, образи дійових осіб, засоби творення комічного.
- «Фауст» Й. В. Гете: історія створення, особливості сюжетно-композиційної структури. Роль Мефістофеля у пошуках Фаустом сенсу буття.
- «Робінзон Крузо» Д. Дефо: специфіка сюжетно-композиційної побудови, образ Робінзона в контексті ідейної спрямованості твору.
- Романтичне двосвіття, символіка образів і гротеск як особливості художнього стилю «Крихітки Цахеса...» Е.Т.А. Гофмана.
- Вальтерскоттівська модель історичного роману: концепція минулого, композиційна побудова, принципи розстановки персонажів тощо (роман «Айвенго»).
- Герой і французька дійсність доби Реставрації у «Червоному і чорному» Стендаля: етапи і фінал протистояння.
- «Гобсек» Бальзака: проблематика й система образів. Романтичний та реалістичний елементи у творі.
- «Пані Боварі» Г. Флобера як твір про «провінційні звичаї». Образ Емми Боварі.
- Новаторська драма Г.Ібсена. Ідейно-естетичний аналіз п'єси І.Ібсена «Ляльковий дім»
- Принципи новаторської драматургії Б.Шоу. П'єса Б.Шоу «Пігмаліон»: міфологічна основа, система образів.
- Проблематика та образи в романі Дж. Селінджера «Над прірвою у житті».
- Проблематика і алегорично-символічні образи у романі В. Голдінга «Володар Мух».

1. ФОРМИ Й МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Контроль діяльності практикантів під час практики складається з поточного і підсумкового.

Поточний контроль навчальної практики здійснюється груповим керівником (присутність на базі практики фіксується на відповідній кафедрі).

Підсумковий контроль здійснюється після завершення практики в спеціально відведений час на наступному після завершення проходження практики тижні. Залік виставляє груповий керівник з навчальної практики. Після заліку всі студенти беруть участь у підсумковій конференції.

Поточний контроль під час виробничої (педагогічної) практики здійснюють груповий керівник, керівник від бази практик, провідний фахівець з практик навчального відділу ХДУ (облік присутності студентів на базі практик фіксується в «Щоденнику» кожного практиканта й відбивається в журналі присутності практикантів на базі практики).

Підсумковий контроль під час виробничої (педагогічної) практики проводиться після завершення практики в спеціально відведений час. Диференційований залік виставляється згідно з рішенням комісії, яку очолює керівник практик факультету; особа, що виконує обов'язки заступника декана з навчальної роботи і практик факультету; завідувач кафедри, на підставі оцінок з кожного окремого модуля (навчально-методична робота з англійської мови і світової літератури, другої іноземної мови, виховна й психолого-педагогічна робота) та з урахуванням відгуків керівників від бази практики, викладачів-керівників практики від фахових кафедр ХДУ, групового керівника, відповідей студента на запитання під час проведення заліку та якості оформлення практикантом звітної документації.

Поточний контроль під час виробничої практики здійснюється протягом практики науковим керівником, підсумковий контроль відбувається на засіданні кафедри англійської філології та світової літератури імені професора Олега Мішукова в формі звітів-презентацій досліджених і вивчених питань до Державної атестації.

2. ВИМОГИ ДО ЗВІТУ

Навчальна (мовна) практика (II курс)

Звіт з навчальної (мовної) практики складається з таких частин:

ТИТУЛЬНИЙ АРКУШ

I. ВСТУП:

1. База практики: _____
2. Терміни проходження практики з _____ по _____ .
3. Термін захисту звіту з практики _____
4. Керівник практики: _____
5. Умови для проходження студентом навчальної практики.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА (відповідно до завдань програми практики).

1. Опис змісту роботи, яка була виконана за період проходження навчальної практики;
2. Коротка характеристика вивчених матеріалів.
3. Характеристика завдань і доручень, які були виконані та їх результати.
4. Опис результатів виконання індивідуального завдання.
5. Проблемні питання, які виникли в процесі проходження навчальної практики, в яких формах вони розглядалися та які рішення були прийняті.

III. ВИСНОВКИ

1. Узагальнення позитивних результати проходження практики.
2. Труднощі теоретичного та практичного характеру, які виникали під час проходження практики.
3. Формулювання пропозиції щодо усунення проблеми, які виникли під час проведення практики.

Навчальна (педагогічна) практика (III курс)

Звіт з навчальної (педагогічної) практики складається з таких частин:

- щоденник практики, оформлений згідно з вимогами;
- матеріали практики: звіт, аналіз уроку англійської мови, конспект уроку англійської мови.

Виробнича (педагогічна) практика (IV курс)

Звітна документація складається з:

- заповненого «Щоденника практики» з оцінками за кожен вид діяльності та підсумковою оцінкою;
- папки з англійської мови та зарубіжної літератури, що містить:
  - титульний аркуш;
  - конспект залікового уроку з англійської мови, підписаний викладачем – керівником практики від кафедри;
  - конспект залікового уроку з зарубіжної літератури, підписаний викладачем – керівником практики від кафедри;
  - конспект позакласного заходу з фаху підписаний викладачем – керівником практики від відповідної кафедри.
- папки з педагогіки та психології, що містить:
  - титульний аркуш;
  - сценарій виховного заходу, підписаний викладачем – керівником практики від кафедри педагогіки, психології й освітнього менеджменту;
  - самоаналіз виховного заходу;
  - психолого-педагогічну характеристику на учня.

Звітна документація з педагогіки та психології оформлюється згідно з єдиними вимогами, розробленими кафедрою педагогіки, психології й освітнього менеджменту.

*Орієнтовний перелік видів роботи
в «Календарному графіку проходження практики»
(«Щоденник практики»)*

*[I блок. Навчально-методична робота –
оцінюють викладачі – керівники з практики від ХДУ]*

1. Заліковий урок з англійської мови з теми «_____»
2. Заліковий урок із зарубіжної літератури з теми «_____»
3. Позакласний захід з англійської мови або з зарубіжної літератури з теми «_____»

*[II блок. Організаційно-виховна робота –
оцінюють викладачі кафедри педагогіки, психології й освітнього менеджменту ХДУ]*

4. Заліковий виховний захід (із педагогіки) з теми «_____»
5. Самоаналіз виховного заходу
6. Психолого-педагогічна характеристика учня _____ класу

*[III блок. Науково-дослідна робота –
оцінює науковий керівник випускної роботи]*

7. Виконання індивідуального завдання з теми «_____» (тема випускної роботи)

Виробнича (підготовка до державної атестації) практика (IV курс)

На завершення виробничої практики студент повинен здати керівникові **звіт**, який складається з 2 самостійно розроблених комп'ютерних презентацій, визначених керівником і зазначених у списку питань для опрацювання з модулю Методика навчання іноземної мови та світової літератури у закладах загальної середньої освіти. Під час презентування результатів вивчення питань здобувач має представити:

- науково-аналітичний огляд джерел щодо виникнення й сучасний стан досліджуваної проблеми;
- критичний аналіз монографічних і періодичних наукових видань з питань, що досліджувалися;

- ключову інформацію в зручній для сприйняття формі (таблиці, діаграми, ілюстрації тощо);
- самостійні дослідження, виконані із залученням сучасних інформаційних технологій, висновки;
- систематизацію, закріплення, розширення теоретичних і практичних знань з фаху;
- вміння виявляти проблеми наукового і практичного змісту та пропонувати шляхи їх вирішення;
- розвинені навички самостійної роботи й оволодіння методами дослідження;
- навички пошуку та систематизації інформації, її обробки із застосуванням комп'ютерних інформаційних систем;
- визначений рівень підготовки до самостійного аналізу та викладу матеріалу.